

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plačata in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici 23. — Rokopisov ne vračamo. — Račun pri pošti hranilnici v Ljubljani št. 11.953. — Tel. št. 25-52.

Izhaja vsak torek, četrtek in soboto

Ljubljana, četrtek 12. marca 1936

Cena posamezni številki Din 1.50

Birokracija uprave največja ovira

V proračunski debati v skupščini je večina govornikov opozarjala, da je glavni vzrok vsega našega zastojanja v gospodarstvu v preveliki birokratizaciji uprave. Tudi na vseh zborovanih gospodarskih ljudi se stalno opozarja na to nesrečno napako, a vse kaže, da se odgovorni ljudje še ne zavedajo vsega obsega škode, ki jo neprestano povzroča naša pretirano birokratizirana uprava.

Če se na primer ne uresničijo upi, ki jih stavijo volilci v izpremembo tega ali onega režima, potem je vedno stalni vzrok tega razočaranja naša birokratizirana uprava. Že človeško naravno je, da bi vsak novi minister skušal pokazati nekaj uspehov in še bolj jasno je, da v tem smislu vplivajo nanj tudi njegovi strankarski prijatelji, toda kljub temu vidimo, da ministri tudi pri najboljši volji teh uspehov pokazati ne morejo. Razlaga za ta neuspeh je silno enostavna. Izpremenile so se le osebe ministrov, vse drugo pa je ostalo. Birokratični aparat, ki je bil pod prejšnjim ministrom vzrok vsega slabega poslovanja, ta je ostal intakten in kakor je delal slabo pod starim ministrom, tako dela slabo pod novim, tako bo delal slabo tudi pod njegovim naslednikom. Vsak up na zboljšanje je nemogoč, dokler se ne izpremeni tudi birokratični aparat v ministrstvih.

Krivda birokratične uprave je, da se pri nas niti ena reforma ne more izvesti niti hitro niti dobro. Tudi najbolj enostaven predlog naleti na težkoče, kakor hitro pride v roke birokracije. Večno prizadevanje birokracije je pač to, da z vedno novimi predpisi vsako zadevo tako komplicira, da je ne more že nihče več rešiti. Čim bolj je vse zapleteno, tem bolj to ustreza birokraciji, ker je potem ona tem bolj potrebna. In zato dobivamo predpise za predpisi, zato se v naših uradih vedno več piše in manj dejansko stori, pa čeprav morajo nekateri uradniki žrtvovati tudi dosti svojega prostega časa, da dokončajo te nepotrebne, a strogo zaukazane pisarije.

Največje zlo pa je v tem, da se s tem pisarijami vedno bolj nadlegujejo tudi gospodarski sloji. Že davno ne zadostuje za davkoplačevalca, če plačuje davke, temveč mora jih znati tudi pravilno zapisovati in voditi v evidenci. Z eno samo potezo peresa in proti koncu tedna imajo v vseh pisarnah podjetij čez glavo dela, da izračunajo in lepo napišejo seznam plačanih prispevkov za uslužbenske davek. Celo nove moči so morala nekatera podjetja zaradi tega davka nastaviti.

V zadnjem času si je naša birokracija izmislila novo nadlogo za naša gospodarska podjetja. Zahteva najraznovrstnejše podatke za celo vrsto let nazaj, tudi za ona poslovna leta, ki so že davno zaključena. Tako se nalaga podjetjem novo in nepotrebno delo, delajo se jim novi stroški, ves efekt tega dela pa je, da se je kup zaprašenih aktov v raznih arhivih zopet povečal.

Ceprav ta birokracija ne more nikjer pokazati nikakih uspehov, temveč same neuspehe, pa hoče vedno več veljati. Vedno večje

upoštevane zahteva za sebe, vedno več pravic si lasti in danes smo že na tem, da bi hotela ta birokracija dopovedati narodu, da je narod zaradi birokracije in da nima druge naloge ter dolžnosti, kakor da čim udanejši služi birokraciji. Vsaka kritika birokracije se prepoveduje, ker se birokracija vedno bolj istoveti z državo.

A ne samo v državni upravi, temveč tudi v samoupravni in v vseh javnih telesih se širi birokracija. Proračuni se ne sestavljajo z vidika ljudskih potreb, temveč samo z vidika potreb birokracije. Toliko potrebujemo mi, kliče birokracija, toliko mora zato znašati proračun, kje pa bo narod vzel denar za kritje teh potreb, to se birokracije ne tiče. Birokracija je

postala že gospodar nad narodom.

Tako postaja birokracija vedno večja nadloga in boj proti njej vedno bolj nujen. Kljub temu pa tega boja skoraj ni, ker se nikjer sistematično ne dela za organizacijo tega boja. Le tu pa tam se konstatirajo bolj kričeče napake, ki jih je zagrešila birokracija, a to je tudi vse. Da bi se pa le enkrat do vseh podrobnosti ugotovilo, kdo vse je to napako zakrivil in da bi se vsi ti krivci tudi pozvali na odgovornost, to pa ne! Zato ostajajo pri nas vse afere nerazčiščene, zato ne pridemo iz nereda v red.

Zaradi te naše nesrečne birokracije pa je tudi vsak naš gospodarski napredek nemogoč. Meseci minejo, predno birokracija izprevidi utemeljenost tega ali drugega

predloga, predno ga pa izvede, minejo novi meseci, da je vedno vsak predlog, ko se začne izvajati, že zastarel. A danes živimo sredi najtežjega gospodarskega boja, ki se bo morda jutri zaradi izvajanja sankcij proti Nemčiji naravnost nevarno poostiril. S hitrimi in vendar dobro preudarjenimi ukrepi bi morali najti možnosti za naše gospodarstvo, da se prilagodi vsaki situaciji in da najde potrebno rešitev. Toda naj bodo napori našega gospodarstva še tako veliki in še tako dobro preudarjeni, ob skali naše birokracije se morajo razbiti.

Ne v političnih režimih, temveč edino v naši birokratični upravi je izvir vsega zla in ni bolj potrebna boja, kakor je boj proti birokraciji!

Nemčija in gospodarske sankcije

Kakor poročajo veliki svetovni listi, je največja verjetnost, da bo Svet Zveze narodov proglasil proti Nemčiji zaradi vkorakanja nemške vojske v demilitarizirano Porenje ter s tem povzročene kršitve Versajske pogodbe ter samolastne ukinitve locarnske pogodbe — gospodarske sankcije.

Nobenega dvoma ni, da bi gospodarske sankcije Nemčijo znatno bolj zadele ko Italijo, ne glede na to, da bi se najbrže proti Nemčiji izvajale z veliko večjo doslednostjo ko pa proti Italiji. Kajti tu bi bile nekatere evropske sile, zlasti Francija, direktno prizadete in bi zato vse drugače skrbele za izvajanje sankcij, kakor pa more to storiti Etiopija ali pa kakor je voljna Anglija zaradi Etiopije. Pa tudi učinek sankcij bi bil za silno industrializirano Nemčijo neprimerno močnejši, kakor je za gospodarsko mnogo manj razvito Italijo.

Poleg tega pa je Nemčija zaradi svojih majhnih deviznih in zlatih rezerv še bolj ko Italija navezana na čim bolj liberalne plačilne pogoje. Če Nemčija ne bi mogla nabaviti surovin, ki jih potrebuje tudi za svoj notranji trg, bi mogel nastati naravnost nevaren zastoj v vsem njenem gospodarstvu. Svoje nabave v tujini plačuje Nemčija v glavnem z izvozom. Tudi ta bi v primeru sankcij silno nazadoval in Nemčiji bi najbrže primanjkovalo denarja celo za uvoz predmetov iz držav, ki ne bi proti njej izvajale sankcij. — Kako zelo bi trpel nemški izvoz od sankcij, kažejo že te številke:

Nemčija je izvozila v l. 1934. blaga za milijonov mark v:

Anglijo	382,9
Angl. dominione	216,8
Francijo	281,7
Belgijo	255,9
Češkoslovaško	184,4
Rusijo	63,3

Skupno torej iz teh držav, ki bi prav gotovo izvajale sankcije, če bi do njih prišlo, za 1365 milijonov mark ali za eno tretjino vsega svojega izvoza.

Če bi se pa pridružile preje imenovanim državam še Nizozemska, Švica, Italija, skandinavske države, Poljska, Romunija in Jugoslavija, bi padel nemški izvoz še za nadaljnjih 1450 milijonov mark. Nemški izvoz bi torej padel v tej meri, da bi se tudi njen

uvoz znižal tako silno, da bi bila

vsa proizvodnja Nemčije ogrožena. Zlasti pa bi Nemčiji začelo primanjkovati nekaterih nad vse važnih surovin. Rusija dobavlja danes Nemčiji skoraj vse manganske rude, konopljo, lan in juto. Pri oljnatih rastlinah bi se moralo šele dokazati, če bi mogla Kitajska nadomestiti nabavo iz angleških kolonij in dominionov. Angleški imperij je nadalje dobavljal Nemčiji 90 odstotkov vsega kositra, 60 odstotkov bakra in 95 odstotkov kavčuka. Vse nemško gospodarstvo bi torej zašlo v silne težave in morda sploh nepremagljive, če bi se gospodarske sankcije izvajale proti Nemčiji dosledno in odločno. Zato se opaža, da tudi v Nemčiji gledajo s skrbjo v bodočnost zaradi sedanjice, tako nevarno poostrene situacije.

Seveda je na drugi strani res, da bi bile od sankcij težko prizadete tudi države, ki bi izvajale te sankcije. Tako bi n. pr. zunanja trgovina Češkoslovaške bila od sankcij naravnost nevarno zadeta. Tako je Češkoslovaška v l. 1935. izvozila v Nemčijo blaga za 1183 milijonov Kč ali za 14,9% vsega svojega izvoza, dočim je iz Nemčije uvozila blaga za 1166 milijonov Kč ali za 17,3%. Gospodarski pomisleki Češkoslovaške proti sankcijam bi morali biti torej nad vse močni, seveda pa ne tako močni, kakor bi bili njeni politični interesi, da se s sankcijami kršitev locarnske pogodbe kaznuje. Znano pa je, da so politični oziri v odločilnih trenutkih vedno močnejši od gospodarskih.

Posledice za Jugoslavijo

bi bile enako nad vse težke. Naš izvoz v Nemčijo se je gibal tako-le:

	1000 ton	milj. Din
1932	114,6	344,7
1933	203,2	470,6
1934	372,5	597,7

V letu 1935. pa se je vrednost izvoza v Nemčijo dvignila celo na 751 milijonov Din.

Ni se pa v tej meri dvigal tudi naš uvoz iz Nemčije, kakor kažejo naslednje številke:

	1000 ton	milj. Din
1932	170,5	506,4
1933	113,2	379,2
1934	113,0	497,1

V teku 1935 se je sicer uvoz iz Nemčije dvignil na 598 milijonov dinarjev, a se ni dvignil v tej meri ko naš izvoz.

Naši trgovinski odnosi z Nemčijo so se torej stalno boljšali in tudi naša trgovinska bilanca z Nemčijo je bila vedno bolj ugodna. Dočim smo bili l. 1932. še pasivni za 161 milijonov Din, smo bili v l. 1933 že aktivni za 92 in v l. 1934 za 101 milijon Din. V l. 1935. pa se je ta naša aktivnost povečala na 153 milijonov Din.

Z izvajanjem sankcij proti Nemčiji bi bili torej nad vse udarjeni, zlasti pa naša izvozna trgovina s sadjem, perutnino, prašiči, koruzo, konopljo, hmeljem, bakrom itd. Prav resno vprašanje je, če bi mogla naša država po silni škodi zaradi sankcij proti Italiji vzdržati še škodo zaradi sankcij z Nemčijo.

Zaenkrat seveda sankcije še niso sklenjene, toda francoska odločna zahteva, da se sankcije sklepejo, je že tu. Zato pa tudi ni odveč, če že sedaj opozorimo na ogromno škodo, ki bi jo mogle povzročiti sankcije.

Zopet Bata

Iz Ribnice prihaja vest, da snuje Bata tam svojo prodajalnico. Razumljivo je, da so vsi čevljarji obrtniki in tudi zadruga nadvse razburjeni in ogorčeni, ko vidijo, da jim brezobzirni inozemski kapital jemlje zadnjo možnost eksistence in da njihovim družinam in otrokom naravnost iz ust trga zadnji grižljaj črnega kruha, ki ga še imajo. Če imajo v velikih mestih trdke, kakor je Bata, svoje

prodajalnice, je to pač še razumljivo in upoštevamo tudi to, da dajejo na drugi strani industrijska podjetja eksistenco mnogim našim ljudem. Ali da taka svetovna trdka sistematično prodira tudi v naše podeželje, kjer si ljudje s hišno obrtjo ter z malo obrtjo poleg kmetijstva s trdim delom služijo kruh, je celo za naše razmere nezaslišano. Zlasti se nam zdi čudno, da je možno ustvarjati na-

redbe, ki na škodo naših državljanov dajejo tujcem nekake predprave in škodujejo s svojim kapitalom našemu gospodarskemu življenju. Vprašamo odločujoče činitelje: kdo je tisti, ki brani naše skupne meje, kdo je tisti, ki plačuje največje davke in kdo je tisti, ki je skozi stoletja držal našo narodno posest. Prav gotovo niso bile to inozemske trdke, katerim se zdaj naše ljudstvo, naši obrtniki in naši trgovci izročajo na milost in nemilost ter se zanje ustvarjajo celo nekaki zaščitni zakoni proti lastnim državljanom.

Smatramo, da je nadaljevanje take gospodarske politike pogubno za vso državo, ker ustvarja nezadovoljstvo in direktno obup širokih plasti našega malega gospodarstva.

Apeliramo na oblasti, da revidirajo tolmačenje raznih predpisov po mrtvi črki in da razmeram ustrezno uporabljajo vse zakone predpise po njihovem duhu, ker si ne moremo misliti, da je zakonodavec hotel to, kar se danes dogaja. Čudno je, da se vsi glasni protesti in predlogi našega trgoveštva in obrtništva, ki jih Zveza trgov. združenj, kakor tudi vse druge slične institucije vedno iznašajo na merodajnih mestih, tako slabo čujejo in da nimajo nikakega pravega odmeva. Medtem je gospodarska stiska priklopela prav do vrhunca in to, kar čujemo sedaj iz Ribnice, je obupni krik potaplajočih se naših ljudi.

»Svaka sila do vremena! Slejkoprej mora naša vlada uvideti, da se razmere vseh pokrajin v državi ne dajo potegniti na kopito enega enotnega zakona in predpisa. Če je nekim bratskim zadržam v Šumadiji po volji, da jih obuva Bafa, slobodno jim. Zato pa ni rečeno, da mora Bafa v isti sapi obuvati tudi nas, ki smo bili že dolgo prej obuti. To, kar dela v naših krajih, se pravi nas slačiti, ker bo na ta način poginila vsa naša obrt in trgovina in bomo brez zaslužka — z novimi čevlji!

Struktura našega gospodarskega življenja je povsem druga kot ona južnih banovin. Zato zahtevamo, da se z okvirnimi zakoni in primerne decentralizacijo da pokrajnam možnost, da z ustrežajočimi ukrepi do neke meje same lahko aktivno posežejo v gospodarsko politiko, da bomo zopet napredovali in ne propadali.

Eno teh poglavljev je predvsem ustanavljanje veleindustrij in zlasti inozemskih, kot sta n. pr. Bafa in Tata. Na taka vprašanja bi morala pokrajinska, banska oblast imeti prvenstven vpliv in odločitev, ker so si naše pokrajine priznajmo odkrito — tako različne, da more biti za eno neki gospodarski ukrep blagoslov, za drugo pa poguba.

In klic iz Ribnice je eden izmed tisočev v naši banovini, ki kaže na pogubnost mnogih gospodarskih predpisov.

Cesta Ljubljana—Sušak se začne graditi

Ban dr. Natlačen je odredil ustanovitev terenske sekcije za trasiranje nove avtomobilske ceste Ljubljana—Sušak. Za šefa sekcije je imenovan inž. Gržina. S tem je zagotovljeno, da se bo avtomobilska cesta Ljubljana—Sušak začela že letos graditi.

Upati je, da bo tudi savska banovina ustanovila terensko sekcijo za zgraditev ceste na svojem ozemlju.

Iz proračunskih ekspozicij gospodarskih ministrov

Kakor druga leta, tako se je tudi letos začela proračunska razprava v skupščini zelo pozno, nato pa se je proti koncu silno pospešila, da je skupščina en dan sprejela kar po več proračunov posameznih ministrstev. Časopisi

so mogli zato le v krajših izvlečkih poročati o posameznih ekspozicijah. Zato moremo tudi mi podati le nekaj najvažnejših ugotovitev, ki so jih izrekli ministri gospodarskih ministrstev.

Trgovinsko ministrstvo

Na torkovi seji je bil med drugimi sprejet tudi proračun trgovinskega ministrstva, in sicer po ekspoziciji ministra dr. Vrbaniča. Iz njegovega ekspozicije posnemamo:

Proračun ministrstva je znižan od 45,5 na 44,3 milijona Din.

Vprašanje zasebnih denarnih zavodov je še vedno eno najvažnejših vprašanj našega gospodarstva. Koncem l. 1935 je bilo v naši državi 675 denarnih zavodov, od katerih je bilo 612 delniških družb in 63 hranilnic. Število delniških družb je v zadnjih štirih letih padlo za 20, število hranilnic pa se dvignilo za 3. Zaščito je zahtevalo 275 bank in hranilnic, od katerih je bil dovoljen odlog plačil 199 zavodom, 25 bankam pa je bila dovoljena izvenstečajna poravnava. Dovoljenje za sanacijo so dobili 4 denarni zavodi, sanacijske ukrepe pa je sprejelo 10 bank. Zaščiti so se odrekli trije zavodi, med njimi eden največjih v državi — Mestna hranilnica v Zagrebu. Počasi prehajamo v normalno stanje in minister upa, da se bodo mogli v dveh, treh letih odrediti zaščiti tudi drugi denarni zavodi. Pa tudi sicer se pri nas razmere popravljajo. Tako je bilo pri denarnih zavodih l. 1933 le 146 milijonov novih vlog, koncem l. 1934 pa je ta vsota narasla že na 510 milijonov Din. Za l. 1935 še ni vseh podatkov, toda gotovo je, da je število novih vlog zopet naraslo.

Vlada je normalizaciji razmer na denarnem trgu posvetila posebno pažnjo ter skuša to normalizacijo izvesti po načelih, ki jih je naglasil v svojem ekspoziciji predsednik vlade dr. Stojadinović. Nikakor pa ne more priti rešitev od inflacije in v tem pogledu ne bo nikakih eksperimentov niti kompromisov. Pač pa se morajo postopoma razširiti krediti zaščitenim ustanovam, zlasti onim, katerih delovanje je posebne važnosti za naše gospodarsko življenje.

Nato je govoril minister dr. Vrbanič o krizi kmetijstva. A tudi stanje kmetijstva se popravlja, kar dokazuje dvig cen.

Vprašanje naše zunanje trgovine postaja vedno bolj težavno in komplicirano, posebno tudi zaradi hiperprodukcije v industrijskih državah in njih agrarizacije. Poleg tega pa otežkočajo zunanjo trgovino tudi razni kontingenti in devizne omejitve. Vendar pa je na splošno razvoj naše zunanje trgovine ugoden. Če vzamemo kot izhodiščno točko l. 1929, ko je znašal naš izvoz 7920 milijonov Din, potem vidimo, da je l. 1932 znašal naš izvoz samo še 38% te vsote, l. 1934 pa se je že dvignil na 48% in l. 1935 na 40%. Uvoz pa je znašal l. 1929 7.597 milijonov Din in je padel l. 1932 na 38%, l. 1934 se je dvignil na 47% in l. 1935 na 48%. Naša trgovinska bilanca je bila aktivna l. 1932 za 195 milijonov, 1934 za 304 in l. 1935 za 330 milijonov Din. Kljub vsem težkočam se nam je vendarle posrečilo, da smo bili v zunanji trgovini tudi v najtežjih letih aktivni.

Sankcije

Najpomembnejši dogodek v preteklem letu je bilo izvajanje sankcij proti Italiji. Z ozirom na veliki pomen naše trgovine z Italijo so povzročile sankcije na vseh poljih našega gospodarskega življenja silne posledice. Zlasti pa je trpelo

zaradi sankcij naše lesno gospodarstvo. Da temu gospodarstvu pomaga, je izdala vlada uredbu o olajšavah za lesno industrijo. Nekoliko smo ublažili posledice sankcij tudi s sklenjenim dogovorom z Anglijo. Vodijo pa se pogajanja tudi z drugimi državami, da se dosežejo kompenzacije za izgube na italijanskem trgu. Nadalje se tudi pospešuje delo za poglobitev trgovinskih stikov z državami Male antante. Končno bo vlada skušala tudi urediti naš izvoz v Levanto.

Obširno je nato govoril minister dr. Vrbanič o delu Prizada. Navaja zgodovino družbe in njene uspehe. Zlasti je omeniti uspeh

Kmetijsko ministrstvo

Težkoče pri plasmanu naših kmetijskih pridelkov na tujih trgih se še vedno povečujejo, kakor je dejal minister Stanković v svojem ekspoziciji. Zaradi padca cen agrarnih proizvodov postaja kmetijstvo vedno bolj nerentabilno. Vedno večjo važnost dobiva sadjarstvo. Kvaliteta naših pridelkov pa ne ustreza vedno zahtevam tujih trgov. Potrebno bo zato povečati število kontrolnih postaj. V finančni zakon je vnesel minister amandman o posebnih kreditih za zgraditev silosov. Na državnem posestvu Belje se bo zlasti gojilo semenogojstvo. Kontrola nad kakovostjo pridelkov je treba povečati zlasti pri izvozu.

Poštno ministrstvo

Iz ekspozicije poštnega ministra dr. Kaludjerića posnemamo:

Ves proračun znaša 362,3 milijona Din. Osebnih izdatki so se znižali od 244 v l. 1934. na 226 milijonov dinarjev v novem proračunu. Vseh poštinskih uslužbencev je 11.159, pogodbenih poštarjev pa 1201. Državnih pošt je 642, sezonskih 10, ambulaničnih 115, 1201 pogodbenih in 2115 občinskih ter pomožnih. Čeprav bi bile mnoge investicije zelo potrebne (in bi bile tudi plodonosne, op. ured.), je vendar v novem proračunu v ta namen določenih le malo kreditov.

Subvencija paroplovnim podjetjem je določena na 59 milijonov, in sicer: »Boki« 7, Jadranski plovitvi 29, Jug. Lloyd 8, Oceaniji 5 in Dubrovački 10 milijonov Din.

Poštni dohodki so bili najvišji v l. 1930/31 in so takrat znašali 292,5 milijona Din. Nato so padli v l. 1933/34 na 259,5, nato pa narasli na 263,2 milijona Din. Podobno so se gibali telefonski dohodki, dočim brzojavni stalno padajo. Dohodki od radijskih postaj se stalno večajo in so narasli že na 6,8 milijona Din.

Prometno ministrstvo

Izdatki so predvideni na 2170, dohodki pa na 2108 milij. Din, da nastaja primanjkljaj v višini 61,6 milijona Din. Pri tem pa so vsi izdatki za nove gradnje v višini 172 milijonov Din. V zadnjih dveh letih so mogle železnice plačati ves balast obveznosti iz prejšnjih let. Finančno stanje železnic se je tako popravilo, da se morejo računati takoj likvidirati. Nujno potrebno je, da se začne železnice obnavljati. V ta namen bo treba najeti posojilo v višini 300 milijonov Din. Prometna služba se

Prizada, da so bili povečani naši sadni uvozni kontingenti v Nemčijo od 130 vagonov v l. 1934 na 2000 vagonov v l. 1935.

Nato je prešel minister dr. Vrbanič na razvoj našega tujkega prometa. L. 1935 je obiskalo Jugoslavijo 242.214 tujih turistov in 766.512 domačih. Dohodek od tujkega prometa je znašal v l. 1934 729, v l. 1935 pa 763 milijonov dinarjev.

Strokovno šolstvo je še vedno preslabo razvito in zato ga je treba izpopolniti, zlasti še, ker je število brezposelnih absolventov univerz vedno večje. V strokovnih šolah je bilo lani 76.234 dijakov in 843 učnih moči.

Posebno pozornost bo posvetilo ministrstvo novelizaciji obrtnega zakona, ker se je tekom njegove štiriletne veljave izkazalo, da je njegova revizija potrebna. Končno je minister dr. Vrbanič omenil, da je vlada odredila nove volitve za večino zbornice in da so bile te na podlagi tajne in proporčne volilne pravice.

V večji meri je treba gojiti rastline, ki jih potrebuje in uvaža naša industrija. Zlasti je treba povečati gojitev bombaža in oljnatih rastlin.

Večjo pažnjo je treba posvetiti tudi živinoreji, ki je zlasti za malega posestnika največje važnosti. Kvaliteta naše živine ne ustreza vedno zahtevam tujih trgov. Kmetovalcu je treba dovoliti razne olajšave, da se rentabilnost kmetijstva poveča. Za ureditev vprašanja naseljencev v Vardarski banovini se bo pri Drž. hip. banki najelo posojilo 22 milijonov Din.

V debati se je poudarjalo, da ovira zdrav razvoj kmetijstva tudi birokratizem v vseh ministrstvih.

V mednarodnem prometu rastejo dohodki pisemske pošte in telefona, dohodki brzojava pa padajo.

Čisti dohodek pošt je bil najvišji l. 1929/30, ko je dosegel 135,1 milijona, najmanjši pa leta 1932/33, ko je padel na 97,1 milijona. Od takrat stalno raste in je dosegel 1934/35 119,7 milijona dinarjev. Podobno so se gibali tudi brutni dohodki.

Na programu ministrstva je povečanje števila pošt ter poštinih zvez. Nadalje se nameravajo zgraditi poštne palače in poslopja v Beogradu, Splitu, Skoplju, Dubrovniku, Mariboru, Hercegovnem, Mostarju itd.

Od investicij je zlasti važna telefonska zveza Primorja z Beogradom, ki postane potrebna po položitvi kabla iz Alžira v Primorje. Nadalje se namerava položiti kabel iz Beograda skozi Maribor do avstrijske meje.

Automatična telefonska centrala v gorenjskem kotu bo najbrže začela poslovati že maja meseca.

Poštno ministrstvo pripravlja končno nov radijski zakon.

Spaho, da se je postopalo pri nas pri znižanju potniške tarife napačno. Najprej bi se morale znižati blagovne tarife, ker te so očitno previsoke. Šele nato bi bilo umestno znižanje potniških tarif. Toda tudi po povišanju tarif, ki stopi v veljavo 1. aprila, bo naša država še vedno država z najnižjimi potniškimi tarifami.

Nato je navedel minister vse železnice, ki so v gradnji ter napovedal, da bo kmalu razpisana licitacija tudi za drugi del proge Št. Janž—Sevnica.

Zelo obširno je govoril minister Spaho o pogodbah s tujimi družbami, zlasti z družbo Batignolles in Losinger. Posrečilo se je, da je družba Batignolles pristala na znižanje svojih zahtev tako glede ekvivalenta v zlatih dinarjih, znižanja raznih cen, obresti in drugih plačil na skupno 380 milijonov dinarjev. Toliko bo torej država z novim sporazumom prihranila. Pripomniti je treba, da je družba Batignolles na to znižanje sama pristala in da brez prostovoljnega pristanka sploh ne bi bilo mogoče nikako znižanje. Glede pogodbe s tvrdko Losinger pa je še spor in zato država proge Požarevac—Kučevo ne more dovršiti. Zahteve družbe pa so takšne, da nam je naravnost postavljen nož na grlo. Za državo je manj nevarno, če ima spor s to družbo, kakor pa če bi se delo nadaljevalo po sedanjih pogojih.

Obširno je govoril prometni minister tudi o naših pomorskih pristaniščih. Sredstva proračuna za pomorstvo so nezadostna. Stanje naših pomorskih pristanišč je vse prej ko zadovoljivo. Velik del našega uvoza mora skozi tuja pristanišča, ker niso domača zvezana z železnico z zaledjem. Država izgublja zaradi tega dragocene valutne dohodke. Ustanoviti se mora poseben fond za izgraditev naših pomorskih pristanišč. Enako ne ustreza organizacija naše pomorske uprave. Tudi rečno pristanišče v Beogradu se mora povečati, kar je sedaj zlasti potrebno zaradi novega mostu pri Pančevem. Naša država se na eni strani naslanja na svetovno morje, na drugi pa na Donavo in v skladu s tem zemljepisnim položajem se mora voditi tudi naša prometna politika.

Soc. politika in nar. zdravje

Zelo obširen ekspozice je podal minister za soc. politiko in nar. zdravje Dragiša Cvetković.

V zadnjih petih letih je bil njegov proračun znižan za 35%, kar seveda silno ovira delo ministrstva.

V ministrstvu se sedaj dela na uvedbi minimalnih mezd. Delavski stan je treba na vsak način zaščititi. Ministrstvo bo pazilo na to, da se natančno izvajajo določbe o delovnem času. Iz socialnih razlogov bo ministrstvo pobijalo vsako nadurno delo.

Po podatkih ministrstva se položaj naših-izseljencev boljša.

Nato je govoril minister Cvetković o invalidskem vprašanju. Stanje invalidov se je nekoliko izboljšalo zaradi dovoljenih večjih kreditov za invalide. Za prehrano pasivnih krajev je vlada dosedaj skupno dovolila 31 milijonov Din.

Minister Cvetković je nato govoril o zdravstveni službi ter zlasti naglasil zdravilnost Vrnjačke Banje.

Komisijski ogled obratov

Trgovinsko ministrstvo je izdalo to pojasnilo:

Obvezen komisijski pregled obratov pred izdajo obrtnega dovoljenja se mora izvesti le, kadar gre za gostinske obrate in za obrate, ki so naštet v § 107. zakona o obrtih. Lokali drugih obratov morajo pa biti urejeni tako, da ustrezajo higienskim predpisom. To pa se ne ugotavlja s komisijskim pregledom na prošnjo in zahtevo prosilca za obrtno dovoljenje, temveč z drugimi sredstvi, ki so pristojnim oblastem na razpolago.

Politične vesti

Predsednik grškega parlamenta Sufulis, ki je dobil mandat za sestavo nove grške vlade, ni mogel sestaviti vlade. Verjetno je, da bo dobil sedaj mandat za sestavo vlade Caidaris.

V Parizu je bil sestanek zastopnikov vseh držav, ki so podpisale locarnsko pogodbo. Na sestanku so podali zastopniki posameznih držav mnenja svojih vlad. Sprejet ni bil nikakr sklep, temveč se bo počakalo na sestanek Sveta Zveze narodov. Kakor poročajo listi, pa se je pojavilo neko nasprotje v stališčih Francije in Anglije. Anglija je za pogajanja z Nemčijo, dočim Francija odklanja pogajanja, dokler Nemčija ne umakne svojih čet iz demilitarizirane cone. Vendar pa Anglija ne sprejete nobenega sklepa brez sporazuma s Francijo.

Na pariški konferenci zastopnikov locarnskih signatarnih sil ni prišlo do soglasja, ker so Francozi energično zahtevali, da morajo Nemci najprej odpoklicati čete iz Porenja in da so šele potem možna pogajanja. Eden pa se ni mogel soglasiti s tem stališčem. Ker pa tudi sam ni mogel prevzeti odgovornosti za nadaljnje sklepe, je bilo na predlog angleške vlade sklenjeno, da se sestane Svet Zveze narodov v petek, toda ne v Zenevi, temveč v Londonu, kjer je ozračje mirnejše.

Francija je v svoji zahtevi, da se Nemčijo prisili k spoštovanju mednarodnih pogojev, popolnoma enotna in neče od te svoje zahteve nič popustiti. Če Anglija ne bi hotela tega njenega stališča sprejeti, potem se bo Francija naslonila tudi na Italijo in ustvarila na Sredozemskem morju popolnoma nov položaj.

Angleži so formulirali nove pogoje za pogajanja z Nemčijo. Po teh pogojih bi se morala Nemčija zavezati, da ne bo gradila nikakih utrd v Porenju, da se brez vseh posebnih pogojev vrne v Zvezo narodov in da sklene letalsko pogodbo. Francija neče o teh pogojih nič slišati, ker je prepričana, da bi Nemčija v ugodnem trenutku kršila tudi te svoje obveznosti. Francija utemeljuje svoje energično stališče tudi s tem, da bi Nemčija takoj začela z akcijo proti Avstriji in Češkoslovaški, kakor hitro bi imela v sedanjem konfliktu uspeh.

V Rusiji se je začela silna agitacija proti Nemčiji. Rusija je izjavila, da se že smatra po francosko-ruskem paktu vezana, pa čeprav francoski senat tega pakta še ni ratificiral. Rusija bo najbrže takoj odpoklicala vsa svoja trgovinska zastopstva v Nemčiji in stornirala vse pogodbe z Nemčijo.

V vseh državah se opaža živahno posvetovanje vlad z zastopniki generalnih štabov. Celo v Švicarske meje.

Pod vtisom javnega mnenja v zapadnih državah je čutil Hitler potrebo, da svojo ponudbo o sklenitvi univerzalnega nenapadalnega pakta še bolj konkretizira. Tako je v Monakovem izjavil, da se njegova ponudba za sklenitev nenapadalnega pakta nanaša tudi na Češkoslovaško in Avstrijo.

Na Madjarskem so naravno silno navdušeni zaradi vkorakanja nemških čet v Porenje in zopetne kršitve Versajske pogodbe. Madjari so prepričani, da bo sedaj tudi njim kmalu mogoče, da na podoban način kršijo senžermensko pogodbo.

Moskovski listi pravijo v svojih komentarjih Hitlerjevega govora ter njegove odgovore locarnske pogodbe, da je prišel sedaj čas, ko se mora potrditi resničnost Baldwinovih besed, da je meja Velike Britanije na Reni.

Kancelar Hitler bo obiskal vsa glavna mesta demilitarizirane cone, da tudi s tem poudari popolno suverenost Nemčije nad temi pokrajinami.

Poljska je sklenila, da bo podpirala nemško prizadevanje, da se sklenejo novi varnostni pakti, kakor jih je predlagal Hitler v svojem znanem govoru.

V Etiopiji ni premirja, temveč še italijanska ofenziva nadaljuje. V Tembienu so zopet hudi boji. Čete rasa Deste in Sejuma razvijajo znova veliko aktivnost. Etiopske čete se utrjujejo na postojankah okoli Desle ter so prepričane, da bodo mogle italijanske čete zadržati do novega deževja. Tudi z južne fronte se poroča o novih bojih.

Novi japonski ministrski predsednik Hirota je sprejel vse zahteve zastopnikov vojske in šele nato je mogel sestaviti novo vlado.

Angleška admiraliteta bo najbrže odpoklicala velik del angleškega brodivja s Sredozemskega morja zaradi novega položaja, ki je nastal po vkorakanju nemških čet v Porenje.

Denarstvo

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 8. marca navaja te izpremembe (vse številke v milijonih Din):

Kovinska in devizna podloga se je povečala za 7,2 na 1.503,1. Zlato v blagajnah se je dvignilo za 8,4 na 1.419,7, zlato v tujini pa je padlo za 3,7 na 65,02. Tuje valute so se dvignile za 0,1 na 0,17, devize pa za 2,4 na 18,17.

Devize, ki ne spadajo v podlogo, so se zmanjšale za 10,4 na 298,9.

Vsota kovanega denarja se je dvignila za 1,2 na 378,4.

Posojila so skupno padla za 11,8 na 1.663,8, in sicer so se znižala eskontna za 12,19 na 1.408,5, lombardna pa so se povečala za 0,3.

Vrednosti drugih fondov so se dvignile za 11,1 na 22,1.

Razna aktiva so padla za 2,1 na 543,3.

Obtok bankovcev se je znižal za 24,1 na 4.905,7.

Obveze na pokaz so se dvignile za 25,4 na 1.497,4.

Obveze z rokom so padle za 7,2 na 93,9.

Razna pasiva so se dvignila za 2,06 na 162,6.

Zlato in devizno kritje se je povišalo na 30-16%, samo zlato pa na 28-49%.

Pred stabilizacijo dolarja

V Združenih državah Sev. Amerike se je že začela volilna propaganda za predsedniške volitve in na volilnih shodih se tudi že govori o novi gospodarski politiki, ki bi jo vodil novoizvoljeni predsednik. Posebno zanimiv je bil v

tem pogledu govor, ki ga je imel na nekem volilnem shodu ameriški zunanji minister Hull. Med drugim je v svojem govoru poudaril potrebo stabilizacije dolarja. Njegova izjava je tem pomembnejša, ker je to prva izjava aktivnega ameriškega ministra za stabilizacijo dolarja. Svojo izjavo je podkrepil Hull z izjavo finančnega ministra, ki je dejal pred nekaj tedni: »Svet naj ve, da ne bo

Washington nikaka ovira za izvedbo mednarodne stabilizacije valute. Hull je govoril v popolnem soglasju s predsednikom Rooseveltom in je zato s stabilizacijo ameriškega dolarja računati.

Po zadnjem izkazu Angleške banke se je obtok njenih bankovcev povečal za 294 milijona funtov na 399'88 milijona funtov, do čim je ostalo zlato kritje skoraj

nelzpremenjeno. Kritje se je zato znižalo od 41'65 na 40'85 odstotkov.

Razpis ameriških državnih bonov v višini 1250 milijonov dolarjev se je posrečil nad vse pričakovanje. Posojilo je bilo nič manj ko petkrat predpisano, čeprav znaša njegova obrestna mera samo poldrug odstotek.

Nemška Reichsbanka bo plačala za 1. 1935. 12 odstotno dividendo, vendar pa bo treba od te dividende dati 4 odstotke Golddiskontbanki.

Nabavljialne zadruge prodajajo tudi nečlanom

Odgovor gospodarskih zbornic Gl. zem. nabavljialni zadrugi

V »Politiki« z dne 8. t. m. je bil objavljen komuniké Glavne zemljoradniške nabavljialne zadruge v Beogradu z njene plenarne seje širšega upravnega in nadzornega odbora. Pod pogojem, da je ta komuniké odgovor na resolucijo trgovinskih in industrijskih zbornic o načrtu zakona o gospodarskih zadrugah, kakor se to sicer v komunikéju tudi izrečno pravi, smatrajo zbornice za potrebno, da izjavijo tole:

1. Pada v oči, da govori ta komuniké, ki naj bo »pogled na dogodke, ki so se dogodili v zadnjem času glede kampanje, ki da so jo začele trgovinske in industrijske zbornice proti nabavljialnemu združništvu«, vedno le o trgovcih in raznih drugih posrednikih, nikakor pa ne o trgovinskih in industrijskih zbornicah.

2. V tem komunikéju pravi Glavna zemljoradniška nabavljialna zadruga, da »trgovci in razni posredniki, prevzeti po svojih osebnih interesih — kakor da bi imeli dedno pravico na oskrbovanje potrošnikov — pri vsaki priliki napadajo nabavljialno združništvo ter zahtevajo, da se njegov razvoj zavre in celo prepove.«

V zvezi s to trditvijo Gl. zem. nabavljialne zadruge v Beogradu izjavljajo zbornice, da niso nikdar in nikjer zahtevale, da se razvoj nabavljialnih zadrug ovira ali celo prepove. Nerazumljivo in tudi nedopustno je, da se Gl. zemljoradniška nabavljialna zadruga v Beogradu v javni polemiki poslužuje tako čisto izmišljenih argumentov.

3. Ta komuniké trdi, da sta dva glavna »argumenta«, na katera opirajo trgovci in razni posredniki svoje stališče in zahteve, naslednja:

a) Zadruge ne plačujejo davkov ter je zato neenakost v tekmi na škodo trgovcev in

b) organizacija dela nabavljialnih zadrug je slaba in se zato potrošniki po zadrugah ne morejo tako zadovoljiti kakor pa bi se, če bi kupovali pri trgovcih.

V zvezi s to trditvijo Glavne zem. nabavljialne zadruge izjavljajo zbornice:

a) Nikdar in nikjer niso zbornice nič približno trdile to, kar se navaja kot »argument«.

b) Pač pa je treba v zvezi s temi »argumentom« naglasiti naslednje:

Ne gre le za davke na pridobitino. Gre tudi za mnoge druge olajšave, ki jih uživajo zadruge. O vseh teh ugodnostih je govoreno v resoluciji zbornic, ne pa samo o davku na pridobitino, ki v resoluciji zbornic sploh ni omenjen. Tako bi torej mogli tudi na ta drugi »argument« odgovoriti prav tako, kakor na prvi, da je namreč popolnoma izmišljeno, da bi zbornice navajale osvoboditev nabavljialnih zadrug od pridobitine kot »argument« za neenakost v tekmi na škodo trgovcev.

Toda tu gre za nekaj drugega, in to je bistveno in glavno v vsem stališču zbornic proti nabavljialnim in potrošnim konzumnim zadrugam. Čudno pa je, da tako glavna zem. nabavljialna zadruga v svojem komunikéju, ko tudi Glavni zadrugi savez v svojem odgovoru zbornicam odgovarjata na mnogo, kar sploh ni bilo v debati, a o tem glavem in bistvenem vprašanju »ni v odgovoru niti besede.

Pač pa je v tem komunikéju nekaj drugega, kar se nanaša na to glavno vprašanje, ko Glavna zem. nabavljialna zadruga pravi: »Nabavljialne zadruge ne nabavljajo blaga zaradi spekulacije in zasluzka, temveč da pokrijejo potrebe svojih združnikov.« Najbolj zanimive pa so v tem pogledu

naslednje besede: »Eno osnovnih načel nabavljialnega združništva je, da dajejo nabavljialne zadruge blago samo svojim članom. To načelo je sankcionirano tudi v veljavni zakonih. Po tem takem ima nabavljialno združništvo svoj omejen delokrog samo v krogu svojega članstva. Torej se tudi s te strani ne more očitati zadrugam neka tekma na škodo trgovcev, kar pa se dostikrat očita. Zadruge delujejo samo med organiziranimi potrošniki, trgovci pa imajo širok delokrog svojega poslovanja med neorganiziranimi.«

Dočim torej zbornice trde, kar morejo tudi dokazati, da nabavljialne in konzumne zadruge prodajajo blago vsem in vsakomur in tudi nezadružnikom ter da s tem kršijo ne le osnovna načela nabavljialnega združništva, temveč tudi pozitivne zakone, izjavlja Glavna zemljoradniška nabavljialna zadruga, da dajejo nabavljialne zadruge svoje blago samo združnikom, ker kako bi one vendar mogle drugače delati, ko pa se tako glasi eno osnovnih načel nabavljialnega združništva in če tako predpisuje celo naša zakonodaja!...

Naravno je, da gospoda, ki upravlja Glavno zem. nabavljialno zadrugo v Beogradu, zelo dobro pozna vsa absurdnost te logike. Zelo dobro vedo ti gospodje, da ni osnovnih načel in zakonskih predpisov, ki se ne bi izigravali. Toda bodi že kakorkoli, samo eno je treba še pripomniti:

Glavna zemljoradniška nabavljialna zadruga trdi, da naše nabavljialne zadruge ne prodajajo blaga tudi nezadružnikom. Recimo, da samo gospodje od Glavne zem. nabavljialne zadruge v Beogradu dejansko ne vedo za to, kar ve vsak v Beogradu in celo deca, da namreč more v nabavljialnih in

konzumnih zadrugah v Beogradu kupiti blago vsakdo, kdor le hoče, prav tako kakor v vsaki trgovini v Beogradu. Kako pa ta gospoda vendar tolmači prošnjo Glavnega združnega saveza v kraljevini Jugoslaviji, naj se v novi finančni zakon vnese določba, da se zadrugam opreoste vsi prestopki in vse kazni za protipravno poslovanje po obrtnem zakonu? Zakaj vendar za to prosi Glavni združni savez, ko pa se naše zadruge, kakor trdi Glavna zem. nabavljialna zadruga, ne bavijo s protipravnim kupčevanjem?

Zapirati oči pred nezadružnim in nelegalnim kupčevanjem naših zadrug se ne pravi pomagati združništvu. Ščititi tako delo, pomeni uničevanje združništva. Če se bodo naši združni voditelji še nadalje na ta način borili za naše združništvo, in če ne bo to njih delo preprečeno, bo propadlo tako naše združništvo in obenem tudi velik del našega trgovstva. To pa meñda ni oni »program, ki ga ni mogoče opustiti in s katerim se morajo trgovci in drugi posredniki sprijazniti«. V vsakem primeru bodo zbornice nadaljevale svojo akcijo proti vsakemu nezadružnemu in nelegalnemu delu zadrug, globoko prepričane, da je ta akcija tudi v pravilno pojmovanem interesu samega našega združništva.

Konkurzi • poravnave

Predlog razglasitve konkurza o premoženju »Tovarne za špirit in drože, d. d. v Račah« pri Mariboru se zavrne, ker ni kritja za konkurzno postopanje.

V konkurzni zadevi zapuščine po pok. Francetu Homarju se imenuje mesto odvetnika dr. Janežiča za stečajnega upravitelja odvetnik dr. Trampuž v Kamniku.

Uvedeno je poravnalno postopanje o premoženju krojača in posestnika Josipa Lainška v Murski Soboti. Poravnalni sodnik dr. Šumenjak, poravnalni upravnik notar Koder. Narok za sklepanje dne 15. aprila ob 10., rok za oglasitev do 8. aprila.

Ustavljeno je poravnalno postopanje imetnika krojaškega ateljeja »Elegance« v Mariboru Terzerja Vekoslava, ker je dolžnik svojo poravnalno ponudbo umaknil.

Imam na prodaj več vagonov boljšege **sena** v balah po ugodni ceni. **Glebe Franc**, trgovec s senom, Kukovo - Kočevje

KUVERTA
D. Z. O. Z.
LJUBLJANA
Tyrševa cesta št. 67

TVORNICI KUVERT IN KONFEKOLJA PAPIRJA

Prof. Degen Friderik:

Borze nekdanj in sedaj

(Nadaljevanje.)

Protj koncu srednjega, odnosno v začetku novega veka, je bila trgovina posebno živahna v nekaterih belgijskih in nizozemskih mestih. Pa tudi Pariz sam izkazuje v tej dobi živahno trgovino. Francoski kralj Filip Lepi je celo določil posebno mesto za borzne sestanke, ko je izdal leta 1304. odlok, s katerim določa: »Le change de Paris sera sur le Grand Pont« (Pariška borza naj bo pri Velikem mostu.) To je bil temelj in začetek pozneje tako slavne Bourse de Paris.

V tej dobi je bilo pravo središče kontinentalne trgovine zapadno-flandrsko mestece Brugge, kjer je bil takrat »rendez-vous« evropskega poslovnega življa. Tu so živeli tudi mnogi laški in francoski trgovci. Brugge se lahko ponaša, da je imelo prvo borzo, ker so se ravno tukaj začeli imenovati taki sestanki: borze. V posloplju Patricijske familije Van der Burse, ki je imela v svojem grbu tri mošnje, so bili redni sestanki ta-

mošnjih trgovcev. Tako je dobilo tudi to posloplje naziv borza.

Določeno zgodovinsko letnico ustanovitve pa ima borza v Anverzi, ustanovljena l. 1531. Ta borza je nosila tudi tale znameniti napis: In usum mercatorum cuiusque nationis ac linguae. (Za trgovce vseh narodov in jezikov.) Ta napis daje borzi mednarodni značaj. Od tega časa naprej se imenujejo sploh takšni sestanki trgovcev in kraji teh sestankov borze. Ime borza! Ime ne izvira iz samo neke določene besede ali dejstva, temveč se nanaša na več besed in okoliščin: la borsa, byrsa (grško), Van der Burse in grb navedene patricijske rodbine. Na laško ime borsa se nanaša ime borza radi tega, ker so bile prve borze denarne borze, denar pa se je hranil v »borsah« ali denarnicah. Rodbina Van der Burse je stavila na razpolago svojo palačo trgovcem za sestanke. Grški izraz byrsa pomeni novčarko, a v grbu rodbine Van der Burse so bile tri denarnice ali »borse«! Taka je etimologija besede borza.

Iz Anverze se je širila ta važna trgovska ustanova v druge države, zlasti v Francijo, Nemčijo in Anglijo. V Lyonu je bila ustanovljena borza l. 1548, v Toulusi 1549

in Rouenu 1568. Hanzeatska mesta so bila prva izmed nemških mest, ki so nujno potrebovala take ustanove.

Hamburg dobi borzo 1558, v istem času Augsburg in Frankfurt ob Meni 1615. Zanimivo je, da je avgsburška borza izdajala kot prva **borzno tečajnico**, in sicer počenši z letom 1592. Hamburška borza pa tvori med nemškimi borzami še danes neko posebnost, ker ima v svojih statutih določeno, da lahko obiskuje to borzo: Ein jeder anständiger Mensch. (Vsak spodoben človek.)

Znamenita londonska borza nazvana Royal Exchange je bila ustanovljena 1566 in osem in dvajset let po ustanovitvi so notirale na tej borzi že delnice angleške narodne banke: Bank of England. Pozneje je postala ta borza blagovna, a fondna ali denarna borza Stock Exchange je bila ustanovljena 1762. Na tej borzi je deloval kot mešetar znani gospodarski liberalist David Rikardo. V Amsterdamu je bila ustanovljena borza 1608. leta ter do bila takoj mednarodno obeležje, zlasti pa je postala znana po svojih učinkovitih in spekulacijskih kupčijah. O važnosti in sploh o ustroju amsterdamske borze je pisal

obširno tudi naš matematik baron Jurij Vega, zlasti pa deli obiskovalce amsterdamske borze v kapitaliste, spekulante in igralce.

V novi smeri so se začele razvijati borze v začetku sedemnajstega stoletja, ko so nastale razne delniške družbe in čezmorske kompanije, katere so ravno s pomočjo borz plasirale svoje delnice in obveznice med javnost.

Pariška borza, početa na Grand Pontu, je oživela za delovanja znamenitega bankirja John Lawa, do čim je dala vlada isti borzi l. 1724. že nekaj uraden značaj in jo pretvorila v fondno borzo. Osemdeset let nato že čitamo v členu 77. zakonika Code de commerce iz leta 1808. naslednjo zakonito definicijo borze: »La bourse é la réunion sous l'autorité du Gouvernement des commerçants, capitaines de navire, agents de change et courtiers.« (Borza je od vlade nadzorovani sestanek trgovcev, pomorskih kapitanov, borznih agentov in senzalov.) Dunajska borza je bila ustanovljena l. 1771., a njunjorska l. 1792. Vse druge važnejše borze so nastale v XIX., a nekaj v začetku XX. stoletja, zlasti tako zvane specialne borze, kakor: borza za kavo v Rio de Janeiro,

hmelska borza v Žatcu, sladkorna borza v Pragi, jajčna borza v Londonu in še mnoge druge.

Naše borze so nastale v tem-le kronološkem redu: 1895 v Beogradu, 1919 v Zagrebu, 1921 v Novem Sadu, 1924 v Ljubljani (samo blagovni oddelk, do čim je bila borza kompletirana z deviznim in efektivnim oddelkom šele 1927), leta 1926. v Somboru in 1929 v Skoplju.

V razvoju borz razlikujemo tri različna razdobja: prva doba sega od najstarejših časov, od rimskih in grških borz do konca desetega stoletja, druga doba od srednjeveških sejmov enajstega in dvanajstega stoletja pa do leta 1531. in tretja od početka anverške borze do danes. To zadnje dobo bi zopet lahko razdelili na tri poddobe, in sicer: od 1531 pa do 1608, ali do ustanovitve amsterdamske borze, dalje od nastanka raznih čezmorskih kompanij do konca XVIII. stoletja in pa v najnovejšo dobo osemnajstega in dvajsetega stoletja, ko so dobile borze določeno pravno obliko in dosegle določeno trgovinsko-tehnično popolnost ter postale vsaj nekatere mednarodnega pomena.

(Konec prihodnjih.)

Novi finančni zakon

prinaša tudi mnoga za Slovenijo važna pooblastila. Tako more ustanoviti kmetijski minister kmetijske zbornice. V posameznih banovinah se ustanove te z odlokom bana po zaslišanju banovinskega sveta. Kmetijski minister je dobil nadalje kredit za zgraditev veterinarsko bakteriološkega zavoda v Ljubljani. Tudi za ljubljansko bolnišnico so predvideni neki krediti.

Zakon o učbenikih more prosvetni minister izpremeniti.

Minister za soc. politiko more izvesti razmejitve teritorialnih delokrogov zasebnih bolniških blagaj, kar so naši gospodarski sloji zahtevali že dolgo. Nadalje more predpisati razširitev pokojninskega zavarovanja. Tudi delavske plače more minimalizirati.

Dovoljeni so krediti za položitev telefonskega kabla Beograd—Maribor—avstrijska meja.

Prometni minister ima pooblastilo za najetje potrebnih kreditov za zgraditev novih prog, med drugim tudi železnice Kočevje—Vrbovsko.

Vlada ima končno pooblastilo, da sama izda tako imenovane politične zakone.

Sejmi in razstave

Vzorčni semenj v Plovidivu

Pod pokroviteljstvom kralja Borisa III. bo letos vzorčni semenj v Plovidivu od 13. do 26. aprila. Za posetnike in razstavljalce so dovoljene znatne olajšave na vseh železnicah. Zato bo nudil semenj ugodno priliko ne samo za trgovce in producente, ki hočejo navezati poslovne stike z Bolgarijo, ampak tudi za vse, ki želijo obiskati Bolgarijo ob znatno znižanih stroških.

Švicarska deželna razstava leta 1938.

Leta 1938 bo v Švici zopet deželna razstava. Zadnji celotni prikaz švicarske kulture in dela je bil leta 1914. Od tedaj sta se struktura gospodarstva in duševno življenje zelo spremenila, tako da se bo iz vsestranskega pregleda nad deli in smernicami zadnjih 24 let podala nova zelo zanimiva slika.

Peta švicarska deželna razstava bo v Curihu. Pripravljala dela so že v teku.

Že v 24 urah

barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3. Telefon št. 22-72.

Preiskovanje gline za izdelovanje opeke in strešnikov

Državni zavod za pospeševanje industrije in obrtništva sporoča, da se v laboratoriju zavoda preiskuje tudi glina za izdelovanje opeke in strešnikov. Zasebnikom, od katerih bi banska uprava zahtevala, da ji predložijo pred izdajo obratnega dovoljenja uradno potrdilo o kakovosti surovine, ni treba, da bi osebno prinesli v laboratorij vzorce svoje zemlje, temveč morejo predpisno vzete vzorce pod pečatom občine ali sreskega načelstva po pošti poslati laboratoriju, in sicer na naslednji naslov: Laboratorija Državnog zavoda za unapredjenje industrije i zanatstva, Beograd, ul. maršala Pilsudskog 49-a. Paketu je treba priložiti:

- 1. zapisnik o vzetju vzorca z natančno navedbo kraja, kjer je bil vzorec vzet,
- 2. prošnjo za izvršitev analize (priloga Din 20 in 5 v neuničenih kolkih) ter naslov, na katerega je treba poslati uradno potrdilo,
- 3. predpisano takso za preiska-

vo v višini Din 300 in Din 450 za pošiljko potrdila. Če pošlje ena oseba v analizo dva vzorca različnih glin, potem znaša taksa 500—Din, za tri vzorce pa 650—Din.

Povpraševanje po našem blagu v tujini

Les in lesni izdelki:
193 — Tel-Aviv: ponuja se zastopnik za tvornice lesenih pet in kopit;

- 194 — Praga: leskove palice;
- 195 — Praga: železniški pragi;
- 196 — Eibar (Spanija): les vseh vrst;
- 197 — Barcelona: ponuja se zastopnik za les;
- 198 — Dunaj: orehova debela za furnirje;
- 199 — Sidney (Avstralija): furnirji, furnirski frizi.

Deželni pridelki:
200 — Oslo: karfiola;

- 201 — Beyrouth: moka;
- 202 — Hamburg: koriander (Coriandrum sativum);
- 203 — Helsinki: lovorovo listje;
- 204 — Bydgoszcz (Poljska): morska čebula;
- 205 — Pariz: ponuja se zastopnik za koruzo.

Proizvodi sadjarstva:
206 — Dunaj: sadje;

- 207 — Praga: suhe češplje;
- 208 — Zlin: suhe češplje;
- 209 — Helsinki: suho sadje.

Proizvodi živinoreje, perutninarstva in ribarstva:
210 — Dunaj: slane sardele za konzerve;

- 211 — Bruselj: krvni albumin (98% kristaliziran);

Dobave - licitacije

Direkcija pošte v Ljubljani razpisuje dobavo 5000 kg mešanega bencina z ofertno licitacijo na dan 20. aprila 1936. Pogoji po 10 Din v pisarni direkcije.

Poštna hranilnica, podružnica v Ljubljani razpisuje prvo javno ofertno licitacijo za nabavo 8 milijonov položnic. Licitacija bo dne 17. aprila 1936 ob 11. dopoldne pri direkciji Poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani. Pogoji so na vpogled med uradnimi urami v tajništvu zavoda. Kavcijo v višini najmanj 10% ponujene vsote (inozemci 20%) morajo položiti interesi na blagajni zavoda najkasneje do 10. dopoldne na dan licitacije.

Gradbeni oddelk direkcije drž. železnic v Ljubljani sprejema do 17. marca ponudbe za dobavo groverjevih obročkov, tirefonov, tirnih žebeljev ter spojnih vijakov.

Direkcija drž. železnic kr. Jugoslavije v Subotici sprejema do dne 16. marca ponudbe za dobavo 90 tisoč kilogramov portlandcimenta; do 17. marca za dobavo železa za beton; do 23. marca za dobavo 15.000 kg asfalta in do 24. marca o dobavi 15.000 kg bitumena.

Uprava I. oddelka vojno-tehničnega zavoda v Sarajevu sprejema do 26. marca ponudbe za dobavo raznih žarnic, žice in izolirne vrvice.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 23. marca ponudbe o dobavi krogičastih ležajev, bakrenih cevi in specialne medij; do 25. marca o dobavi konopljene vrvi in vrvice, lanene jadrenine, kabla, jeklene vrvi in železne pocinkane pločevine.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do dne 26. marca ponudbe o dobavi vodovodne baterije, 200 m³ jelovega jamskega lesa, 200 m³ jelovih hlodov in 30.000 m lubja od jelke.

LICITACIJE
Dne 16. marca bo v pisarni štaba Granične trupe v Skoplju ofertna licitacija za dobavo 60 kompletnih strelovodov.

Dne 17. marca bo pri Komandi 39. pešadijskega polka v Celju ofertna licitacija za dobavo dnevno potrebne količine alkoholnega kvasca.

Dne 14. marca bo v Intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani ofertna licitacija za dobavljanje mesa ljubljanski garniziji za čas od 1. aprila do 30. septembra in dne 23. marca za dobavo 17.691 m³ drv.

Taksa se pošlje laboratoriju po poštni nakaznici. Če se zahteva nujna rešitev, potem bo zavod te vzorce proučil tudi izven navadnega reda.

Zunanja trgovina

Pogajanja s Španijo ponovno odložena

Po sporočilu zagrebške zbornice je dovolila španska vlada uvoz 3500 kubičnih metrov lesa iz Jugoslavije. Trgovinska pogajanja s Španijo pa so bila na zahtevo španske vlade odložena do konca marca. Kmalu bo že štiri mesece, ko so stopile sankcije v veljavo in še vedno nimamo sklenjene nove trgovinske pogodbe s Španijo.

Preje izdano dovoljenje za uvoz 360 vagonov naših jabolk v Nemčijo je podaljšano do konca marca.

Mednarodni odbor za les (CIB) bo imel glavno letno skupščino na Dunaju v dneih od 9. do 11. marca. Pri tej priliki bo sprejeta kot članica odbora Italija. Na skupščini se bo tudi izvolila uprava za prihodnje leto.

Na iniciativo bolgarskega trgovinskega ministrstva se priredi v Sofiji mednarodna razstava strojev, orodja in instrumentov za vse stroke modernega obrta. Več držav je že izjavilo, da bodo sodelovale na tej razstavi, tako Velika Britanija, Belgija in Danska.

Ameriška produkcija aluminija je v letu 1935 po vrednosti narasla od 14'09 na 22'07 milijona dolarjev. **Proizvodnja premoga se je v Angliji v letu 1935 povečala za 2 na 223 milijonov ton.** V primeri z letom 1933 se je proizvodnja povečala celo za 18 milijonov ton.

Doma in po svetu

Proračunska debata v skupščini je bila v tork zaključena, nakar je skupščina prešla k razpravi o finančnem zakonu, ki je bil nato z vsemi amandmani vlade sprejet s 185 proti 1 glasu.

Skupščina je tudi sprejela poročilo imunitetnega odbora o izročitvi poslancev, ki so osumljeni, da so bili v zvezi z atentatom na predsednika vlade.

Zasedanje senata se začne v petek. Prihodnji teden pa začne senat s proračunsko razpravo.

Za dovršitev bolnišnic v Nišu, Skoplju in Splitu bo najeto pri SUZORu posojilo 25 milijonov Din. Na stanovanjuju Ljube Davidovića je bila seja bivšega vodstva demokratske stranke glede prijave stranke notranjemu ministertvu.

Med številnimi politikmi, ki so bili zaslišani zaradi atentata na predsednika vlade dr. Stojadinovića, sta bila zaslišana tudi Bogoljub Jevtić in njegov brat Borivoje Jevtić.

Atentator Arnautović je pri konfrontaciji s poslancem Dragišo Stojadinovićem priznal, da je od njega dobil revolver, s katerim je streljal na predsednika vlade.

Ferdo Seidl, eden naših najzaslužnejših prirodoslovcev, ki si je s svojimi znamenitimi spisi pridobil tudi priznanje tujine, je praznoval te dni svojo 80letnico. Tudi za naše narodno življenje si je pridobil jubilat, zlasti kot naslednik prerano umrlega prirodoslovca Frana Erjavca v Gorici, nepozabnih zaslug. Velikemu znanstveniku ter izredno plemenitemu in značajnemu možu ob njegovem zaslužnem jubileju tudi naše iskrene čestitke!

Imenovana je bila nova občinska uprava v Škofji Loki, prav tako pa tudi v Radečah pri Zidanem mostu.

Iz občine Polhov gradec so se izločili kraji Črni vrh, Planina, Selo, Smolnik, Setnica in Setnik ter se je iz teh krajev osnovala nova občina Črni vrh.

Prva jugoslovanska radijska postaja na kratke valove je začela v nedeljo v Beogradu obratovati. **Savska banovina je v dobi od leta 1930 do leta 1935 od skupnih dohodkov 680,2 milijona dinarjev potrošila za osebne izdatke 14,10%, za materialne pa 85,90%, to je skupno 583 milijonov dinarjev.** Od teh izdatkov je šlo med drugim za pospeševanje kmetijstva 88,3, za trgovino, obrt, industrijo in turiztiko pa 17,8 milijona dinarjev.

Novo izvoljena zagrebška trgovsko industrijska zbornica je sklicana na dan 16. marca. Na dnevnem redu je predvsem konstituiranje nove zbornice.

Glavna zveza obrtniških združenj Jugoslavije je bila povabljen od tajništva Mednarodnega zavoda za obrt na Dunaju, da pristopi k temu zavodu, ki ima svoj sedež v Parizu. Cilj zavoda je, doseči mednarodno sodelovanje vseh obrtnikov.

Nov trinadstropni hotel je bil otvoren v Ohridu. Ohrid ima sedaj tri večje hotele.

Za petrolejski asfalt je dovoljena od 1. marca dalje znižana prevoz-

nina. Za 100 kg se plača za prevoz od Splita v Ljubljano 16 Din, v Maribor pa 22,20 Din.

Jugoslovanska Standard Vacuum-Oil Company, d. d. v Zagrebu izkazuje za leto 1935 15,36 milijona dinarjev čistega dobička, dočim je izkazovala v letu 1934 še 5,5 milijona izgube. Glavnica družbe znaša 223 milijonov dinarjev.

Grškemu kralju je bila določena civilna lista v višini 24 milijonov drahem na leto. Prestionaslednik pa bo dobil 4 milijone drahem na leto. Kralju se vrne tudi njegov bivši letni dvorec.

Etiopski vojni minister ras Mulugeta je umrl za vnetjem pljuč. Vest, da je padel v boju, kakor so trdili Italijani, je torej bila neresnična.

Devet japonskih hidroavionov, ki so iz Japonske prileteli na Korejo, je popolnoma zgorelo. Gre za sabotažo.

V Siriji so bile po 50dnevem štrajku zopet otvorene vse trgovine. Gospodarsko življenje Sirije je zopet v normalnem toku. S tem so zadnji nemiri popolnoma likvidirani.

Tržna poročila

Višje cene na osiješkem trgu

Akcija »Gospodarske sloge« za zvišanje cen kmečkih pridelkov in živine se je obnesla tudi na zadnjem osiješkem sejmu. Živina se je prodajala povprečno za en dinar draže, teleta pa za pol dinarja pri kg žive teže. Zaupniki kmetov so določili te cene: volf I. vrste po 3-50, II. vrste po 2-50 do 3-25, biki po 2-50 do 3-25 in po 2 do 2-50, teleta po 4-50 do 6, II. vrste po 4 do 5, III. vrste po 3 do 4, junci po 3-50 do 4-50, junci slabše vrste po 2-50 do 3-50, krave za klobase po 1-50 do 2-50, molzne krave I. vrste po 5, druge vrste po 4 Din, za kg žive teže. Tudi z drugih trgov Srema poročajo o višjih cenah.

Tudi v Sloveniji kmetovalci za višje cene

Najprej v Kranju, potem pa so tudi na drugih sejmiš kmetje nastopili organizirano za višje cene. Ravnali so se čisto po predpisih, ki jih je izdala hrvatska Gospodarska sloga. Večinoma vodi akcijo kmetovalcev Kmečka zveza. Nastop kmetovalcev je bil dosedaj v Sloveniji uspešen in so cene živini na vseh sejmiš narasle.

Mariborski svinjski sejem

Na svinjski sejmu dne 6. marca je bilo pripeljanih 192 svinj, cene so bile te: mladi prašiči 5—6 tednov stari komad Din 85—110, 7—9 tednov 125—150, 3—4 mesece 170—240, 5—7 mesecev 250—340, 8—10 mesecev 370—510, 1 leto 540—600, 1 kg žive teže Din 6—7, 1 kg mrtve teže 7—9. Prodanih je bilo 84 svinj.

Radio Ljubljana

Petek, dne 13. marca. 11.00: Šolska ura: Stara Kata, življenjska slika (Mirko Kugler) — 12.00: Operne fantazije (plošče) — 12.45: Vremenska napoved, poročila — 13.00: Čas, obvestila — 13.15: Po širnem svetu (glasbene slike na ploščah) — 14.00: Vremensko poročilo, borzni tečaj — 18.00: O ženski policiji (ga. Stebi-Pleško) — 18.20: H. Rabaud: Nočna procesija (sinf. pesnitev na ploščah) — 18.40: Starostna preskrba našega delavstva (Slavko Česnovar) — 19.00: Čas, vremenska napoved, poročila — 19.30: Nacionalna ura — 20.00: Akademija ob 100letnici rojstva Josipa Stritarja — 22.00: Čas, vremenska napoved, poročila — 22.30: Angleške plošče.

Sobota, dne 14. marca. 12.00: Plošče — 12.45: Vremenska napoved, poročila — 13.00: Čas, obvestila — 13.15: Plošče — 14.00: Vremensko poročilo, borzni tečaj — 18.00: Radijski orkester — 18.40: Družine moralno pokvarjenih otrok in madostnikov (Vojko Jagodič) — 19.00: Čas, vremenska napoved, poročila — 19.30: Nacionalna ura — 19.50: Pereča zunanje politična vprašanja (dr. Alojzij Kuhar) — 20.20: Pester večer godbe, petja in raznih prizorov — 22.00: Čas, vremenska napoved, poročila — 22.15: Lahka glasba (Radijski orkester).